

Mgr. Vladimír Bačišin, PhD.
Paneurópska vysoká škola
Fakulta masmédií
Bratislava

Ciele a úlohy suverénnych fondov blahobytu

Suverénny fond (*Sovereign wealth fund* = *suverénny fond blahobytu*) je štátny investičný fond, ktorého finančné aktíva pozostávajú z akcií, obligácií, majetku, drahých kovov a iných finančných nástrojov. Suverénne fondy (SF) investujú po celom svete a dnes spravujú aktíva v hodnote viac ako 4,761 biliónov USD. Najväčšie suverénne fondy majú členovia Abu Dhabi, Kuvajt, Čína, Nórsko, Singapur, Rusko.

V súčasnosti neexistuje jednotná definícia SF. Existuje niekoľko definícií navrhnutých rôznymi finančnými inštitúciami. Náместník ministerky zahraničných vecí USA James B. Steinbeg používa nasledovnú definíciu: suverénny fond je investičným nástrojom štátu vytvoreným vďaka rezervám v zahraničnej mene, ktorých ich riadi, okrem tých, ktoré sú potrebné pre stabilizačné ciele. Podľa Medzinárodného menového fondu SF je špeciálny investičný fond vytvorený štátom, aby riadil devízové rezervy. Podľa Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj SF je investičný fond vytvorený štátom vďaka zahraničným aktívam.

Prvý suverénny fond sa objavil v roku 1953, osem rokov pre získaním nezávislosti Kuvajtu od Veľkej Británie. Kuwait Investment Authority. Cieľom jeho vytvorenia bolo uchovanie si bohatstva krajiny vhodným investovaním. Dnes je na svete viac ako 50 suverénnych fondov. Pojem suverénny fond použil ako prvý v roku 2005 ekonóm Andrew Rozanov v článku *Who holds the wealth of Nations?* (Kto vlastní bohatstvo národov?) Niektoré krajiny majú niekoľko fondov, ktoré sa odlišujú podľa svojich cieľov. Väčšina ich aktív pochádza z predaja surovín, najmä ropy a zemného plynu (60%), zvyšok (40%) je z predaja iných surovín, ale najmä z predaja tovarov a služieb. Ináč povedané suverénne fondy vytvárajú dve skupiny krajín: a) krajiny, ktoré majú bohaté zásoby nerastných surovín, b) krajiny, ktoré majú dlhodobý obchodný prebytok, teda dovážajú menej ako vyvážajú.

Prvá skupina krajín zdaňuje firmy ťažiacie ropu alebo zemný plyn, dane smerujú do rozpočtu a prebytky rozpočtu sa ukladajú na účtoch SF. V druhej skupine krajín

menové inštitúcie ukladajú prebytky platobnej bilancie do devízových a zlatých rezerv. Časť z nich ukladajú do SF.

Suverénne fondy existujú viac ako 25 rokov. Treba povedať, že je ich čoraz viac a čoraz väčšie je množstvo peňazí, ktoré spravujú. Väčšina suverénnych fondov z hľadiska nimi spravovaných aktív pripadá na Áziu (38%), Blízky východ (37%), Európu (18%), Ameriku (2%), Afriku (3%) a iné krajiny (2%).

Suverénne fondy sa podľa poradenskej spoločnosti Global Insight stanú do roku 2015 vedúcou silou svetovej ekonomiky. Podľa jej prepočtov objem vyrobených tovarov a služieb poskytovaných aktívami kontrolovanými suverénnymi fondmi veľkosťou prevýšia analogický ukazovateľ USA. Americká poradenská firma predpokladá, že ku koncu roku 2015 sumárny objem spravovaných suverénnymi fondmi bude predstavovať 15 biliónov USD. Poprední svetoví ekonómovia a finančníci tvrdia, že vo svete sa môže presadiť nová forma kapitalizmu.

Budúci globálny vývoj budú určovať suverénne fondy. Kolumbijská Univerzita v USA usporiadala na túto tému v októbri 2010 dvojdnú konferenciu na tému Suverénne fondy a iní dlhodobí investori. Nová paradigma kapitalizmu? Účastníci konferencie prišli k niektorým záverom. Suverénne fondy sa vytvárajú v krajinách, v ktorých je rozpočet závislý od konjunktúry, zvyčajne od svetových cien na suroviny. Objem finančných prostriedkov spravovaných suverénnymi fondmi môže dosiahnuť 10 – 12 mld. USD. Laureát Nobelovej ceny za ekonómiu Joseph Stiglitz povedal, že nové suverénne fondy akceptujúce medzinárodné pravidlá a akumulujúce finančné prostriedky, hrajú konštruktívnu úlohu v postkrízovom období. Tieto veľké zdroje riadené vládami dlhodobo plánovaných investícií na 20 až 30 rokov a v budúcnosti uchrániť svet pred otrasmi, ktoré sú vyvolané stratou dôvery v kapitálové trhy. Suverénne fondy na rozdiel od súkromných podnikov, ktoré sú zamerané na zisky môžu byť v budúcnosti hybnou silou „sociálne zodpovedných investícií“. Podľa francúzskeho finančníka Augustina de Romaneta, riaditeľa Caisse des Depots et Consignations si myslí, že politický a ekonomický vplyv suverénnych fondov bude silnieť. Kríza podľa neho ukázala, že pre rozvoj sú potrebné dlhodobé investície, ktoré zabezpečia inovatívne investície.

Transparentnosť suverénnych fondov

Záujem odbornej i laickej verejnosti o činnosť suverénnych fondov, ktorá má len málo spoločného s umiestnením prebytočných finančných prostriedkov štátu, je veľká. V minulosti boli oficiálni investori reprezentovaní konzervatívnymi centrálnymi bankami,

ktoré uprednostňovali nákup cenných papierov s nízkym, alebo žiadnym rizikom.. Štátne finančné prostriedky sa investovali do štátnych cenných papierov iných krajín, alebo sa ukladali na bankových účtoch. Táto koexistencia finančných trhov a štátov vyhovovala obom stranám. Neskôr sa ukázalo, že niektoré krajiny sa rozhodli prísť na svetový finančný a kapitálový trh s veľkými sumami finančných prostriedkov kvôli tomu, aby ich peniaze začali zarábať reálne, a nie uspokojovať sa s minimálnymi výnosmi. Prvou reakciou bol pokus európskych krajín a USA prijať protekcionistické opatrenia, ktoré by bránili expanzii nových investorov.

Reakciou na tieto pokusy sú dve metodiky, ktoré vypracoval Inštitút suverénnych fondov (SWI) a Pracovná skupina pre suverénne fondy, zamerané na hodnotenie priezračnosti suverénnych fondov SWI je autorom Linaburg-Maduellovho Indexu Transperentnosti. V súlade s nimi by mali fondy zodpovedať kritériám, ktoré sú základom metodík. Výpočet ukazovateľov podľa oboch metodík nebol zatiaľ zverejnený v podrobnej forme, ale len ako opis desiatich základných ukazovateľov:

1. dostupnosť základných informácií o fondoch;
2. každoročný audit nezávislými audítorskými organizáciami;
3. nákupy fondu;
4. finančné výsledky fondu;
5. geografické rozdelenie aktív;
6. externí manažéri fondu;
7. stála internetová stránka;
8. otvorenosť štruktúry riadenia fondu;
9. investičné zámery fondu;
10. cieľ vytvorenia fondu.

Pracovná skupina vypracovala 28 indikátorov.

Suverénny fond je relatívne novou finančnou inštitúciou svetovej ekonomiky. Vytvára sa vďaka nasledovným ekonomickým predpokladom. Je ním napríklad prebytok štátneho rozpočtu, ktorý vzniká vďaka neplánovaným príjmom za ropu a zemný plyn v krajinách Perzského zálivu, Rusku, Líbyi, Bruneji, Venezuele, Nigérii, Nórsku; za minerálne suroviny ako sú napríklad meď, diamanty, fosfáty a iné v Čile, Botswane, či v štáte Wioming (USA). Okrem toho sa finančné zdroje suverénnych fondov vytvárajú vďaka prebytku obchodnej bilancie napríklad za predaj tovarov v Číne, či poskytovanie

služieb v Singapore.

Zdroje suverénnych fondov sa vytvárajú z devízových a zlatých rezerv, alebo iných príjmov ako sú výnosy z privatizácie, alebo zahraničná finančná pomoc, ako je to v prípade Austrálie, Írska, Francúzska, Malajzie, Južnej Kórei, Vietnamu a Indonézie. v závislosti od cieľov ich vytvorenia:

1. stabilizačné fondy, ktorých základným cieľom je ochrana rozpočtu krajiny pred kolísaním cien surovín na svetových trhoch;
2. fondy úspor pre budúce generácie, ktorých cieľom je premena neobnoviteľných surovinových aktív na portfólio diverzifikovaných aktív a zmäkčenie dôsledkov holandskej choroby;
3. korporácie investujúce devízové a zlaté rezervy, ktorých cieľom je zväčšenie výnosov z nich;
4. rezervné fondy na nepredvídané výdavky na dôchodky, ktoré sa vytvárajú z zdrojov okrem individuálnych platieb na dôchodky a sú určené na nepredvídané výdavky rozpočtu na dôchodky.

Suverénne fondy zastupujú štáty disponujúc národnými úsporami a investujú ich do podnikového kapitálu rôzneho typu a iné finančné nástroje vrátane akcií, dlhopisov a aktíva zahraničných krajín.

Pre suverénne fondy je charakteristické, že nemajú takmer žiadne záväzky sa preto môžu mať dlhodobú stratégiu investovania. Výnosy sú pre suverénne fondy dôležitejšie ako likvidita. Pri ich riadení sa vyberá rizikovejšia stratégia v porovnaní s riadením devízových rezerv.

(Pokračovanie)